Diskusjonsnotat – skatt, avgifter og krisetiltak

Norge har i dag et for høyt nivå på skatter og avgifter. Det handler i noen grad om enkeltskatter, men i større grad om det totale nivået, og innretningen på enkelte skatter. Dette fører til kapitalflukt fra Norge, til lav innovasjon og grunderaktivitet, til lav næringsrettet forskning. Det er også en medvirkende årsak til at etablerte næringer, som anleggsnæringen sliter. Norge har en skatte- og avgiftskrise. Den krisen er regjeringens og budsjettpartnernes politikk. Den må vi gjøre noe med, og det må gjøres raskt. Det kan gjøres så snart Senterpartiet ønsker.

Reelle skatte- og avgiftslettelser må ha full inndekning. Offentlig sektor må redusere pengebruken tilsvarende lettelsene, slik at offentlig sektor totalt sett bruker mindre ressurser, og tilsvarende mer ressurser brukes i privat sektor. Det er mulig å redusere skatt og avgift nominelt og dekke det inn ved å trykke/bruke mer penger. Da blir hver krone mindre verdt, og de samme pengene forsvinner i inflasjon i stedet for i skatt. Dette er ikke Høyres politikk. Høyre ønsker en forutsigbar, lav inflasjon fordi det gir mest effektivitet og mest velstand.

Mange oppgaver løses best i en offentlig ramme – offentlige kjerneoppgaver. Skatter og avgifter er den primære finansieringen av disse oppgavene. I tillegg skal avgifter og subsidier gi incentiver til en utvikling vi ønsker i samfunnet. Når vi handler på en måte som har positive effekter for samfunnet som helhet, bør vi få betalt for det, og når vi handler på en måte som har negativ effekt for samfunnet, bør vi betale for disse effektene. Et optimalt sett av avgifter og subsidier er vesentlig for å få det samfunnet vi ønsker oss.

Et skatte- og avgiftssystem må altså over tid både ha riktig nivå, ha inndekning, og være riktig sammensatt. Høyre ønsker derfor å styre skatte- og avgiftspolitikken gjennom en helhetlig politikk hvor vi reduserer skatter og avgifter samtidig som vi reduserer statens utgifter. Høyre vil fordele skatter, avgifter og subsidier slik at det bidrar til den samfunnsutviklingen vi ønsker på både kort og lang sikt. Når vi styrer, gjør vi dette gjennom budsjettprosesser og helhetlige budsjettjusteringer gjennom året.

Med noenlunde stabile rammebetingelser vil både innbyggere og bedrifter selv finne ut hva som er hensiktsmessig for dem. Bedrifter klarer best selv å lage avtaler som gjør at de tjener penger og overlever. Noen ganger kommer det imidlertid så store og brå endringer at det ikke er mulig å fange det opp i avtaler og planer. Slike markedssjokk kan føre til at bærekraftige bedrifter går konkurs som følge av akutt likviditetsmangel. Og det kan føre til at husholdninger ikke får hverdagen til å gå opp. Da bør staten sette inn krisetiltak for å dempe det akutte markedssjokket. Det var riktig å gi kortsiktig strømstøtte ved inngangen til fullskalakrigen i Ukraina. Og det var riktig å kompensere oljeprissjokket som følge av krigen i Iran. Slike krisetiltak er det regjeringens ansvar å

komme med som del av sin helhetlige budsjettjustering. De må ha inndekning, og de må komme akkurat når prisendringen skjer. Etter oljeprissjokket i vår kom det ingen slike tiltak, og Høyre tok da initiativ til et vedtak om redusert drivstoffavgift som et pålegg til regjeringen. Regjeringen måtte selv finne den beste inndekningen i sitt eget budsjett. De kortsiktige skadevirkningene av et ubalansert skatte- og avgiftssystem en kort periode, var mindre enn skadevirkningene av et akutt markedssjokk på en næring med lav likviditet.

I dag har vi ikke lenger noen oljepriskrise. Vi har fortsatt et krisehøyt nivå på skatter og avgifter. Staten bruker for mye penger, og gjør det på en uforutsigbar måte. Det gir høy inflasjon, og uforutsigbarheten gir også en høyere rente enn inflasjonen skulle tilsi. Vi har en krise på feil innretting av enkelte skatter og avgifter, eksempelvis mot innovasjon og norskeide bedrifter. Alle disse krisene treffer bygg- og anleggsnæringen, både direkte og gjennom redusert etterspørsel. Men vi har også mange skatter, avgifter og subsidier som er noenlunde riktig balansert.

I denne situasjonen, når oljepriskrisen er over, ønsker noen partier, spesielt Senterpartiet, et «krisetiltak» med redusert drivstoffavgift uten inndekning. Dette er en veldig dårlig idé. Krisetiltak som settes inn mot markedssjokk nå, etter at krisen er over, forsterker prisvariasjonen i stedet for å redusere den. Økt og uforutsigbar pengebruk gir økt inflasjon og rente, som ødelegger for bygg- og anleggsnæringen. Det er fortsatt gode grunner til å ha en fast og forutsigbar avgift på fossilt drivstoff, og det skal være sunn økonomi i nødvendig grønn omstilling også for bygg- og anleggsnæringen.

Anleggsnæringen trenger tiltak for å overleve både på kort og på lang sikt. Det beste kortsiktige tiltaket er å øke etterspørselen direkte gjennom investeringer i infrastruktur. Det beste langsiktige svaret er å øke etterspørselen gjennom bedre investeringsevne og -vilje i privat sektor.

Høyre vil derfor på kort sikt ha større fremdrift i investeringer i infrastruktur til Forsvar og forsvarsindustri, til kraftutbygging, til veger og jernbane – tiltak som umiddelbart treffer bygg- og anleggsnæringen. Samtidig vil vi redusere statens løpende pengebruk og det helhetlige nivået på skatter og avgifter for å styrke samfunnets økonomi og investeringsevne. Skatter, avgifter og subsidier innrettes samlet sett for økt innovasjon, bedriftsskaping og omstilling.